

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2019, 3(2):146-158.

DOI: [10.26677/TR1010.2019.90](https://doi.org/10.26677/TR1010.2019.90)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

KAVRAMSAL MAKALE

Turizm Destinasyonunun Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Sağlayabilmesinde Doğal ve Tarihi Çevrenin Önemi: Çanakkale Örneği*

Doç. Dr. Mustafa BOZ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Çanakkale

e-posta: m.b.istanbul@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8899-274X>

Öz

Yurtiçi ve uluslararası turizm hareketlerinin artması ile birlikte, turizmden gelir elde etmek isteyen yeni destinasyonlar da turizm pazarına girmekte, ülkeler ve destinasyonlar arasındaki rekabet gün geçtikçe artmaktadır. Araştırmanın temel sorularını, turizm destinasyonunun sürdürülebilir rekabet avantajı sağlayabilmesinin şartları nelerdir? Bu konuda doğal ve tarihi çevrenin önemi nedir? Konuları oluşturmaktadır. Çalışmanın araştırma yöntemi; nitel araştırma yöntemlerinden arşiv / doküman taraması ve gözleme dayanmaktadır. Bu çalışmada ilk olarak, literatür taraması yapılarak rekabet, sürdürülebilir rekabet, bir turizm destinasyonunun rekabet avantajı sağlayabilmesi için yapılması gerekenler, doğal ve tarihi çevrenin sürdürülebilir turizmdeki önemi üzerinde durularak, turizm destinasyonu olarak Çanakkale'nin avantajlı ve dezavantajlı yönleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Daha sonra, arşiv/doküman taraması ve gözlem yapılarak, ildeki maden arama ve işleme çalışmalarının, kurulan ve kurulmak istenen termik santrallerin, turizm destinasyonu olarak, Çanakkale'nin doğal ve tarihi çevresini nasıl etkileyebileceği ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, Çanakkale ilindeki yoğun madencilik faaliyetleri ve termik santral yatırımları, ilin doğal dokusuna ve tarihi mirasına zarar vermektedir. Uzun vadede ortaya çıkabilecek, hava, su, toprak kirliliği, toprak kaybı gibi sonuçlar, hem halk sağlığını ve yaşam kalitesini hem de sürdürülebilir turizm kalkınmasını olumsuz olarak etkileyecektir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Rekabet, Turizm Destinasyonu, Doğal ve Tarihi Çevre, Çanakkale Turizmi, Sürdürülebilir Turizm Pazarlaması.

Makale Gönderme Tarihi: 01.11.2018

Makale Kabul Tarihi: 17.03.2019

*Bu çalışma, 4. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Sempozyumu kapsamında bildiri olarak sunulmuştur.

Önerilen Atf:

Boz, M. (2019). Turizm Destinasyonunun Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Sağlayabilmesinde Doğal ve Tarihi Çevrenin Önemi: Çanakkale Örneği, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(2):146-158.

© 2019 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2019, 3(2):146-158.

DOI: [10.26677/tutad.2019.x](https://doi.org/10.26677/tutad.2019.x)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

CONCEPTUAL PAPER

The Importance of Natural and Historical Environment in Sustainable Competitive Advantage of a Tourism Destination: Çanakkale Case

Associate Prof. Dr. Mustafa BOZ, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Tourism, Çanakkale, e-mail: m.b.istanbul@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8899-274X>

Abstract

With the increase of domestic and international tourism movements, new destinations also enter the tourist market which are seeking to generate income from tourism, and competition between countries and destinations is increasing day by day. The basic questions of the research are; What are the requirements for the tourism destination to provide a sustainable competitive advantage? What is the importance of the natural and historical environment at this point? The research method of the study; is qualitative research method, based on archive/document scanning and observation. In this study; firstly, competition, sustainable competition concepts are explained, and it is tried to reveal advantageous and disadvantageous aspects of Çanakkale as a tourism destination by focusing on the importance of sustainable tourism by conducting literature search. Later, it is tried to reveal, however mining exploration and processing activities, and thermal power plants can affect natural and historical environment of Çanakkale as a tourism destination. According to the research results, intensive mining activities and thermal power plant investments in Çanakkale harms the natural texture and historical heritage of the province. In the long-term, negative consequences such as air, water, soil pollution and soil loss will adversely affect both public health and quality of life and sustainable tourism development.

Keywords: Sustainable Competition, Tourism Destination, Natural and Historical Environment, Tourism in Çanakkale, Sustainable Tourism Marketing.

Received: 01.11.2018

Accepted: 17.03.2019

Suggested Citation:

Boz, M. (2019). The Importance of Natural and Historical Environment in Sustainable Competitive Advantage of a Tourism Destination: Çanakkale Case, *Journal of Turkish Tourism Research*, 3(2):146-158.

© 2019 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

Gelişmiş, gelişmekte olan veya az gelişmiş tüm ülkelerde turizmin önemi ve farkındalığı arttıkça, turizm destinasyonları da kendilerini daha önce hiç olmadığı kadar diğer destinasyonlara karşı rekabet ederken bulmaktadır. Turizmin küresel hareketliliğinin artması, sadece bölgesel değil küresel olarak ta yeni rakiplerin ortaya çıkması anlamına gelmektedir. Bir destinasyonun uzun dönemde gelişebilmesi, ulusal ve uluslararası rakiplere karşı üstünlük sağlayabilmesi için, rekabet gücünün sürdürülebilir olması esastır. Sürdürülebilir turizm pazarlaması çevresel koruma, sosyal sorumluluk ve ekonomik gelişme olarak üç temel unsur kapsamaktadır. Kısaca vurgulanması gerekirse, doğal ve tarihi çevreyi koruyan ve geliştiren, yerel toplumun sosyo-kültürel gelişimini ve ekonomik kalkınmasını destekleyen pazarlama politikaları uzun dönemde daha rekabetçi ve daha kârlı olacaktır.

Araştırmanın temel sorusu; bir turizm destinasyonunun sürdürülebilir rekabet avantajı sağlayabilmesinin şartları nelerdir? Çalışmanın amacı; sürdürülebilir turizm kalkınmasında doğal ve tarihi çevrenin önemini vurgulayarak, madencilik faaliyetlerinin ve termik santrallerin sürdürülebilir turizm kalkınmasına olası etkilerini ortaya koyabilmektir. Bunun yanında, bir turizm destinasyonunun sürdürülebilir rekabet avantajı sağlayabilmesi için gerekli çevresel politikaların, planlamaların ve uygulamaların nasıl olması gerektiği belirtilmeye çalışılmaktadır. Çalışmanın uygulama örneğini Çanakkale ili oluşturmaktadır.

LİTERATÜR İNCELEMESİ

Turizmde Sürdürülebilir Rekabet Gücü

Rekabet gücü göreceli ve çok boyutlu bir kavramdır. Mikro açıdan genellikle, “rakiplere göre pazar pozisyonunu ve pazar payını sürdürebilme ve geliştirebilme yeteneği” olarak tanımlanmaktadır (Listra, 2015:25). Makro açıdan rekabet gücü ulusal bir sorundur ve nihai hedef toplumun gerçek gelirini arttırmaktır. Bu bağlamda, bir ulusun rekabet gücü, uluslararası pazarlarda o ulusun performansını etkileyen bütün ekonomik sosyal, kültürel ve politik değişkenleri içine alan çok geniş bir yapıdır (Dwyer ve Kim, 2003). Turizmde bir destinasyonun rekabet gücü “turist harcamalarını arttırabilme kabiliyeti, hatırlanacak güzel tatmin edici deneyimler sağlayarak artan oranda ziyaretçiyi (turisti) destinasyona çekmek ve bunu destinasyonda yaşayan halkın iyi yaşam koşullarını geliştirerek, destinasyonun doğal sermayesini gelecek nesiller için de koruyarak, kârlı bir şekilde yapabilmek” olarak ifade edilmektedir (Ritchie ve Crouch, 2000).

Bir turizm destinasyonunun rakipleri karşısında karşılaştırmalı avantajlarını ortaya çıkartabilecek temel arz kaynakları: Miras olarak kalan çekicilikler (Doğal güzellikler, İklim, Kültürel ve tarihi zenginlikler) ile Yaratılan Çekicilikler (Politik durum, Kurallar, Kanunlar, Altyapı ve üstyapı, İnsan kaynakları, Alışveriş ve Eğlence olanakları) olarak iki başlık altında toplanabilir (Dwyer ve Kim, 2003; Ayaş, 2007; Terzibaşoğlu, 2010; Jahangir, 2011). Yukarıdaki sınıflandırmadan da anlaşılabilceği gibi, turizmde rekabetin ekonomik, çevresel, sosyal, kültürel, hukuki, politik birçok boyutu bulunmaktadır. Ritchie ve Crouch (2003)’da turizmde destinasyon rekabetçiliğinde ekonomik, politik, sosyo-kültürel, teknolojik ve çevresel rekabetçilik boyutları üzerinde durmaktadırlar.

Terzibaşoğlu’na (2010) göre rekabet avantajı, uzun dönemde destinasyonun sahip olduğu kaynakları kullanabilme veya harekete geçirebilme yeteneğine bağlıdır. Sürdürülebilirlik rekabet avantajını devam ettirebilmenin esasını teşkil etmektedir. Sürdürülebilirlik sağlanmadan bir destinasyonun rekabet avantajından bahsedilemez. Dünya Mirası İttifakı (The

World Heritage Alliance - WHA) (2011:1) sürdürülebilir turizmi “bir destinasyonun coğrafi karakterini – çevresini, kültürünü, estetik değerlerini ve yerel halkın refahını sürdüren ve geliştiren turizm anlayışı” olarak tanımlamaktadır. Dünya Bankası (2010)’na göre turizm endüstrisinin sürdürülebilirliğini sağlayabilmek için özel sektörün, kamu otoritesinin ve yerel toplum gruplarının birçok cephede iş birliği yapmalarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Çevre boyutundan bakıldığı zaman, sadece sürdürülebilir rekabetçi turizm destinasyonu olma çabası açısından değil, aynı zamanda yerel halkın yaşam kalitesi açısından da önem arz etmektedir. Bir destinasyonun, çevre ile ilgili olarak dikkate alması, planlaması ve uygulaması gereken bileşenler Tablo 1’deki gibi özetlenebilir.

Çanakkale’nin Turizm Zenginlikleri

Turizm destinasyonu olarak Çanakkale, gerek doğal gerekse tarihi zenginlikler açısından önemli rekabet avantajlarına sahiptir. Örneğin;

- İstanbul ile birlikte Avrupa ve Asya kıtalarını birleştiren iki kentten birisi olan Çanakkale 8 bin yıllık bir tarihi barındırmaktadır.
- 5 bin yıllık tarihi ile UNESCO Dünya Kültür Mirası statüsündeki Troya, Troya’da geçen efsanevi savaş, Avrupa edebiyatının temellerini atan Homeros Destanları’nın da kaynağını oluşturmaktadır.
- İlk kuruluşu M.Ö. 2 binli yıllara kadar uzanan ve 4 bin yıllık tarihi boyunca pek çok uygarlığa tanıklık eden Assos, M.Ö. 350’li yıllarda önemli bir felsefe merkezi haline gelmiş, Assos’ta üç yıl kalan Aristo’nun kurduğu felsefe okulu, antik çağlara yön veren ünlü filozoflar yetiştirmiştir. İlk yerleşimi M.Ö. 2 binli yıllara dayanan antik çağlarda Tenedos olarak anılan Bozcaada ile kültürel ve doğal çekicilikleri ile Türkiye’nin en büyük adası Gökçeada.
- 1915 yılında tarihin en büyük kara savaşlarından birine sahne olmuş Gelibolu Yarımadası Milli Parkı.
- Kazı çalışmaları devam eden Troya, Assos, Aleksandria Troas, Apollon Smintheon ve Parion antik kentlerinden başka, antik çağda Troas Bölgesi olarak adlandırılan Kaz Dağları ve yöresinde, bugün henüz envanteri çıkartılmamış, koruma altına alınmamış, yüzey araştırmaları tamamlanmamış yüzlerce antik alan, antik kent ve tümülüs bulunduğu bilinmektedir.
- Mitolojide “Bin Pınarlı İda” olarak adlandırılan ve Mitolojiye göre tarihteki ilk güzellik yarışmasının düzenlendiği Kaz dağları. Aynı zamanda, yüksek oksijen yoğunluğu bilimsel olarak kanıtlanmış, 26 çeşit endemik bitkiye ev sahipliği yapan, çok zengin fauna ve floraya sahip bir bölgedir.
- Çanakkale, ayrıca doğal coğrafi yapısı sonucu oluşmuş, Kestanbol, Kilciler, Kırkgeçit, Tuzla, Çan gibi birçok şifalı su kaynağını barındırmaktadır.
- Ege ve Marmara denizleri arasında yer alan Çanakkale’nin kıyı uzunluğu 671 kilometredir.
- Deniz mevsimi Akdeniz kıyılarına göre kısa olsa da yelken, rüzgar sörfü, dalış gibi deniz sporlarında eşsiz olanaklara sahiptir.
- Uygun iklimi ve coğrafi yapısı ile üzüm bağları, zeytincilik, meyve ve sebze yetiştiriciliği tarım kenti kimliğini de bünyesinde barındırmaktadır

- Doğal çevrenin giderek bozulup yok olduğu günümüzde; Çanakkale, ülke nüfusunun %25'inin, ülke sanayisinin yarısından fazlasının bulunduğu Marmara Bölgesinde kentleşme ve sanayileşme baskısına direnmeye çalışmaktadır (www.canakkalekutup.gov.tr).

Turizm çekiciliklerinin değerlendirilmesi ve turizmden aldığı payın artırılması amacıyla, Çanakkale ili 2008 eylem planında da çalışmalara devam edildiği belirtilmektedir. Ayrıca, Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007)'nin, 2007 yılında hazırladığı 2023 Türkiye Turizm Stratejisi'nde Çanakkale ve Balıkesir illerini içine alan "Troya Kuzey Ege Kültür ve Termal Turizm Gelişim Bölgesi" nin Sağlık ve Termal Turizm ile Kırsal Turizm çerçevesinde geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bunun yanında, bölge kapsamında Saros Körfezi ile Erdek ve Avşa adasını kapsayan iki yeni turizm kenti ilan edilmesi, ayrıca Çanakkale ili Ezine ilçesine kadar uzanan Güney Marmara Zeytin Koridoru, oluşturularak, sağlık ve gastronomi varış noktası olarak geliştirilmesi planlanmaktadır.

Çanakkale'de Madencilik ve Termik Santral Faaliyetleri

Geleceğin turizm destinasyonu olarak Çanakkale'nin, ulusal ve uluslararası turizm pazarlarında rekabet avantajı olduğu görülmesine rağmen, sürdürülebilir turizm çabalarını olumsuz etkileyebilecek bazı unsurlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bunların başında maden arama ve çıkarma çalışmaları ile termik enerji santrallerinin kurulması gelmektedir. Jeolojik yapısından dolayı Çanakkale'nin başta altın, granit, linyit olmak üzere maden bakımından da zengin bir bölge olduğu bilinmektedir (Şekil 1). 2008 rakamlarına göre Kaz Dağları'nı içine alan Biga Yarımadası'nda 11 firmanın 130 yer için arama, 7 yer içinde işletme ruhsatı bulunmaktadır. 100 bin dekarın üzerindeki bir alan için sondaj ruhsatları bulunan firmalar altın, bakır, kurşun gibi madenleri aramak için 36 değişik noktada aralıksız sondaj yapmaktadırlar (Yoldaş, 2008).

Çanakkale'nin elektrik santrali kurulu gücü 3.611 MW'dır. Toplam 24 adet elektrik enerji santrali bulunan Çanakkale'deki elektrik santralleri yıllık yaklaşık 20.172 GW elektrik üretimi yapmaktadır (www.enerjiatlası.com). Çanakkale'de elektrik santrallerinin kurulu gücünün %90'ı termik santrallerden oluşmaktadır (Şekil 2). Tablo 2'den de anlaşılacağı gibi İşletme halindeki ve üretim lisansı alınan elektrik santrallerinin çoğunluğu ithal kömüre dayanmaktadır. Verilerden de anlaşılacağı gibi Çanakkale bir taraftan turizm destinasyonu haline gelmeye çalışırken, diğer taraftan madencilik ve termik santral yatırımları hızla artmaktadır.

YÖNTEM

Çalışmanın araştırma yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden arşiv/doküman taraması ve gözleme dayanmaktadır. Çalışmada, ilk olarak literatür taraması yapılarak rekabet, sürdürülebilir rekabet, bir turizm destinasyonun rekabet avantajı sağlayabilmesi için yapılması gerekenler, doğal ve tarihi çevrenin sürdürülebilir turizmdeki önemi üzerinde durularak, turizm destinasyonu olarak Çanakkale'nin avantajlı ve dezavantajlı yönleri ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Daha sonra, arşiv/doküman taraması ve gözlem yapılarak, ildeki maden arama ve işleme çalışmalarının, kurulan ve kurulmak istenen termik santrallerin, halihazırdaki mevcut sanayi tesislerinin, turizm destinasyonu olarak, Çanakkale'nin doğal ve tarihi çevresini nasıl etkileyebileceği ortaya konulmaya çalışılmakta, öneriler geliştirilmektedir.

BULGULAR

Kazdağları ve yakın çevresini kapsayan Çanakkale ve Balıkesir illerinde 2008 yılına kadar alınan, altın madeni arama ruhsatlarına istinaden, 300 farklı yerde yapılan sondaj çalışmalarına göre 300-350 ton altın rezervinin çıkarılması öngörülmektedir (Soykan vd., 2008). Madenlerin çıkartılmaya başlanması ile birlikte doğal ve tarihi çevrenin büyük zarar göreceği iddia edilmektedir. Bunların ilki madenlerin çıkartılacağı bölgede oluşabilecek erozyon tehlikesidir (Kalfa, 2011). Diğer bir sorun; madenlerin çıkartılacağı ve işleneceği bu bölgede kullanılacak kimyasallarla ya da kül barajlarına bırakılan ve aktif hale gelmiş partiküller ve ağır metallerle; yer altı ve yüzey sularının kirlenmesi riskidir. Maden işletmelerinin hava kalitesi üzerinde de olumsuz etkileri olabilecektir. Madenlerin, siyanür liçi yöntemi ile siyanür kullanılarak, işletilmesinin bir dizi çevresel sorunu da beraberinde getireceği önceki uygulamalara bakıldığında kolaylıkla anlaşılabilir bir durumdur (Soykan vd., 2008). Aşçı (2011)'nın belirttiğine göre, işletme civarında yer alan bölgelerde, bitki ve canlılar üzerindeki etkileri büyük önem taşımaktadır. Özellikle altın madeninin işletildiği arazinin görünümü ve karakteri büyük ölçüde değişmekte ve eski haline dönüştürülememektedir.

Madenciliğin yanında; Çanakkale'de termik santral yatırımları da hız kazanmaktadır. Çan yöresindeki yerli linyit kömürleri kullanan, akışkan yataklı Çan Termik Santrali 2004 yılında faaliyete geçmiş, 2006 yılından beri faaliyetine tam kapasite ile devam etmektedir (www.hurriyet.com.tr, 2016; Parlak vd., 2017:46). Biga ilçesi, Kemer köyünde yer alan Parion antik kenti kazı başkanı Prof. Dr. Cevat Başaran'dan alınan 10/12/2007 tarihli başvuruda Bekirli ve Kemer köyü sınırları içerisinde kurulmak istenen "Bekirli Köyü Termik Santrali ve Yan tesisleri" ile ilgili olarak Çevre ve Orman Bakanlığınca olumlu ÇED raporu verildiği belirtilerek, kurulacak tesislerin çevreyi, denizi, balıkçılığı, tarım alanlarını, zeytincilik ve hayvancılığı olduğu kadar, korunması gerekli taşınmaz kültürel değerleri de olumsuz etkileyeceğinden söz konusu ÇED raporunun iptal edilmesi istenmiştir (Günay, 2008). Bununla birlikte, ithal kömürle işletilen tesis kurularak, tesisin ilk ünitesi 2011 yılında, ikinci ünitesi de 2013 yılında üretime alınmıştır (İÇDAŞ, 2018). 2017 yılı eylül ayı itibarıyla Çanakkale'de 4 termik santral faaliyet gösterirken, inşaatı devam eden, izin verilen ve yeni başvurularla birlikte termik santral sayısının 16'ya ulaşacak olması, termik santrallerin çevreye olan etkilerinin nasıl olacağı sorusunu gündeme getirmektedir (Parlak vd., 2017:46; Myllyvirta ve Katsöz, 2017:6).

Bölgenin çevresindeki fabrika atıkları sonucu oluşan asit yağmurlarının Önemli Doğa Alanı "ÖDA" etkileri de gözlenmektedir. Yangınlar başta kızılçam olmak üzere dağın güney tarafındaki ormanlar için tehdit oluşturmaktadır (Hürkan, 2010). Tıp uzmanları ve çevre derneklerini bir araya getiren Temiz Hava Hakkı Platformu (THH) (2018) Türkiye'deki hava kirliliği sorununa ve sayısı gün geçtikçe artan kömürlü termik santrallere dikkat çekmektedir. Toplamda beş kömürlü termik santralin çalışmasıyla birlikte, Çanakkale'de termik santraller için yılda toplam 10 milyon ton kömür yakılacağı hesaplanmaktadır. Platform yaptığı açıklamada, ülke çapında evlerde ısınma amaçlı yılda 11,4 milyon ton kömür yakıldığına dikkat çekerek, neredeyse aynı miktar kömürün sadece Çanakkale il sınırları içerisinde yakılmasının hava kirliliğini daha da kötü etkileyeceğini belirtmektedir. Çanakkale ve Biga Yarımadası Yöresi, hem Türkiye hem de dünya çapında kömür madenciliği ve kömürlü termik santral tehdidinin en ciddi boyutlarda yaşandığı bölgelerden biri haline gelmektedir (Myllyvirta ve Katsöz, 2017:6).

Kurulan tesislerin güvenilirliği, standartlara uygunluğu ve yeterli önlemlerin alınıp alınmadığı da başka bir sorundur. 18 Eylül 2018 tarihinde Çan 2 termik santralinde meydana gelen buhar kazanı patlaması sonucu yangın çıktığı, altı işçinin yaralandığı ve çevreye zararlı gazlar yayıldığı belirtilmektedir. İlgili termik santralin eski teknolojiye sahip olup, Avusturya'da 15 yıl

çalıştırıldıktan sonra, sökülerek Çan ilçesine monte edildiği vurgulanmaktadır. Çan'da faaliyetlerine devam eden ikinci termik santralinde hava filtresi olmadığı, etkin bir filtreleme sisteminin Aralık 2019'da takılacağı söylenmektedir (Aynalı Pazar, 2018:12-13).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Çevreyi kirletme ve doğayı tahrip etme olasılığı yüksek madencilik sektörü ve termik santrallerin, sürdürülebilir rekabet avantajı sağlayabilecek en önemli sermayesinin doğal çekicilikler ve taşınmaz kültürel varlıklar olan turizm endüstrisini nasıl etkileyebileceği üzerinde durulması gereken önemli bir sorundur. Gerekli önlemler alınmadığı, uygun yöntemler kullanılmadığı takdirde, aynı destinasyonda hem madencilik ve termik santral faaliyetlerinin, hem turizm endüstrisinin birlikte uygulanması ve geliştirilmesi zor görülmektedir. Çanakkale'nin bir madenci ve termik santral kenti mi olacağı, yoksa turizm destinasyonu olarak mı gelişeceği konusunda karar verilmesi gerekebilir.

Yerel halkın refah ve yaşam düzeyini geliştirmeyi temel alan, bölgenin kültürel değerlerini, doğal güzelliklerini, taşınmaz tarihi zenginliklerini koruyan ve geliştiren sürdürülebilir bir kalkınma politikası izlenmesinin en gerçekçi ve akılcı yöntem olduğu düşünülmektedir. Bunun da sürdürülebilir turizm pazarlaması ile başarılacağı öngörülmektedir. Bu çerçevede ilk aşamada Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın hazırladığı Turizm Stratejisi 2023'ün örgütlenme strateji bölümünde belirtildiği gibi "İyi yönetim ilkesi çerçevesinde ulusal, bölgesel, il ve noktasal düzeyde turizm sektörü ile ilgili kamu, özel sektör kuruluşları ve STK'ların karar verme süreçlerine katılımlarını sağlayacak konseyler bazında kurumsallaşmaya gidilmesi" gerekmektedir. İlin geleceği konusunda tüm paydaşları bünyesinde barındıran bu konseyin alacağı kararların merkezi hükümet tarafından da dikkate alınması önem arz edecektir.

Zaman ve maddi kısıtlılıklar nedeniyle, saha çalışması gerçekleştirilememiştir. Konunun sadece sürdürülebilir turizm kalkınması açısından değil, aynı zamanda sürdürülebilir yerel kalkınma ve yaşam açısından da önem arz ettiği düşünülmektedir. Konu üzerinde yapılacak daha kapsamlı çalışmalarla, yanlış uygulamaların önüne geçilebileceği öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Aşçı, A. (2011). *Çanakkale'de Altın Üretimi: Fay Hatları Üzerinde Son Tango* [Online] <<http://www.kazdaglari.org/kazdaglari/?p=676>> [Erişim Tarihi: 21.07.2017].

Ayaş, N. (2007). Çevresel Sürdürülebilir Turizm Gelişmesi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1),59-69.

Aynalı Pazar (2018). Çan'ı Kurban Ettiler. *Haftalık Yerel Gazete*, Yıl:15, Sayı:793, 23.09.2018.

Çanakkale İl Kütüphanesi (2018). *Çanakkale'nin Coğrafi Yapısı*. [Online] <<http://www.canakkalekutup.gov.tr/TR,84275/canakkalenin-cografya-yapisi.html>> [Erişim Tarihi: 21.06.2018].

Dünya Bankası (The World Bank) (2010). Economic Benefits, Social Opportunities, and Challenges of Supporting Cultural Heritage for Sustainable Development. *International Symposium*. Washington, DC, The World Bank, May 20-22, 2010.

Dünya Miras İttifakı (The World Heritage Alliance- WHA) (2011). World Heritage Alliance for Sustainable Tourism Fact Sheet. (A. DiElsi, Ed.) Retrieved February 2, 2011, from United Nations Foundation Press Center Files.

Dwver, L. and Kim, C. (2003). Destination Competitiveness: Determinants and Indicators. *Current Issues in Tourism*, 6(5),369-414.

Enerji Atlası (2018). *Çanakkale Elektrik Santralleri*. [Online] <<http://www.enerjiatlası.com/sehir/canakkale/>> [Erişim Tarihi: 21.06.2018].

Günay, E. (2008). T.C. Turizm Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın İstanbul Milletvekili Ufuk URAS'ın 7/2926 Esas No'lu soru önermesine cevabı. Sayı: B.16.0.SGB.0.10.01.00.610/84774. Tarih:1205.2008.

Hürkan, K. (2010). Kazdağı ve Biyoçeşitlilik. Çalıştaylar, Çanakkale Çevre Platformu, 15.04.2010, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Anabilim Dalı, [Online] <<https://groups.google.com/forum/#!topic/canakkalecep/ug4thGrXqo0>> [Erişim Tarihi: 20.06.2018].

<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/can-termik-santrali-uretime-basladi-4957611>> [Erişim Tarihi: 12.10.2018].

İçdaş (2018). *İçdaş Bekirli Termik Santrali 2. Ünite* [Online] <https://www.icdaselektrik.com/page/16/16/f/trTR/icdas_Bekirli_Termik_Santrali_2_Unite.aspx> [Erişim Tarihi: 20.06.2018].

Jahangir, M. (2011). Pakistan to Focus on Sustainable Environment to Enhance Travel and Tourism Competitiveness. [Online] <<http://www.helloarticle.com/print5096.htm>> [Erişim Tarihi: 20.07.2018].

Kalfa, M. Ş. (2011). *Yeşil Dünya Kazdağı*. [Online] <http://gumced.org/?islem=paket/sayfaP/sayfa_detay.php&sayfa_id=56> [Erişim Tarihi: 20.07.2018].

Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). *Turizm Stratejisi 2023*. T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları – 3085, Ankara.

Myllyvirta, L. and Katsöz, Ö. (2017). *Termik Santrallerin Hava Kirliliği Modellemesi: Çanakkale ve Biga Yarımadası*. TEMA Vakfı. [Online] <http://sertifika.tema.org.tr/_Ki/CevreKutuphanesi/documents/Termik_Santrallerin_Hava_Kirliligi_Modellemesi.pdf> [Erişim Tarihi: 21.06.2018].

Listra, E. (2015). The concept of Competition and the Objectives of Competitors. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 213, 25-30.

MTA (Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü) (2018). *Çanakkale İli Maden ve Enerji Kaynakları*. [Online] <http://www.mta.gov.tr/v3.0/sayfalar/bilgi-merkezi/maden_potansiyel_2010/Canakkale_Madenler.pdf> [Erişim Tarihi: 20.09.2018].

NWHO (1999). Sustainable Tourism and Cultural Heritage. *A Review of Development Assistance and Its Potential to Promote Sustainability Report*. [Online] <<http://documents.worldbank.org/curated/pt/551751468176048723/pdf/369931culture0fulltext.pdf>> [Erişim Tarihi: 20.07.2018].

Parlak, M., Görgişen, C. ve Durak, E. (2017). Çan Termik Santrali Etrafındaki Topraklarda Radyonüklitlerin Belirlenmesi. *ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 5 (2): 45–53.

Ritchie, J.R. B. and Crouch, G.I. (2000). The Competitive Destination: A Sustainability Perspective. *Tourism Management* 21 (1), 1–7.

Ritchie, J. R. B, and Crouch, G. I. (2003). *The Competitive Destination: A Sustainable Tourism Perspective*. Trowbridge, UK: Cabi Publishing.

Soykan, A., Efe, R., Cürebal, İ. ve Sönmez, S. (2008). Güneybatı Marmara Alt Bölgesi'nde Bölgesel Gelişme ve Çevre İkilemine Bir Örnek: Altın Madenciliği ve Ekolojik Maliyeti. *I.Güney Marmara Bölgesel Gelişme Sorunları Ulusal Sempozyumu*, Balıkesir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 2-3 Haziran 2008, Bandırma-Balıkesir

Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. London: Cabi Publishing.

Mylyvirta, L. and Katusöz, Ö. (2017). *Termik Santrallerin Hava Kirliliği Modellemesi: Çanakkale ve Biga Yarımadası*. TEMA Vakfı. [Online] <http://sertifika.tema.org.tr/_Ki/CevreKutuphanesi/documents/Termik_Santrallerin_Hava_Kirliligi_Modellemesi.pdf> [Erişim Tarihi: 21.06.2018].

Temiz Hava Hakkı Platformu (THH) (2017). *Çanakkale İçin Hava Kirliliği ve Sağlık Etki Modellemesi*. [Online] <http://temizhavaplatformu.org/wpcontent/uploads/2016/03/THH_2018_Canakkale_Icn_Hava_Kirliligi_Modellemesi.pdf. > [Erişim Tarihi: 20.07.2018].

Terzibaşoğlu, E. (2010). Keys to Maintain a Sustainable Competitive Advantage in Destinations. *4th International Conference on Responsible Tourism Destinations: Living Landscapes of Oman* 10-12 October, 2010.

Yoldaş, B. (2008). Altında Hukuk Savaşları Devam Ediyor. [Online] <http://www.yapi.com.tr/HaberDosyalari/altinda-hukuk-savaslari-devam-ediyor_61918.html> [Erişim Tarihi: 20.07.2012].

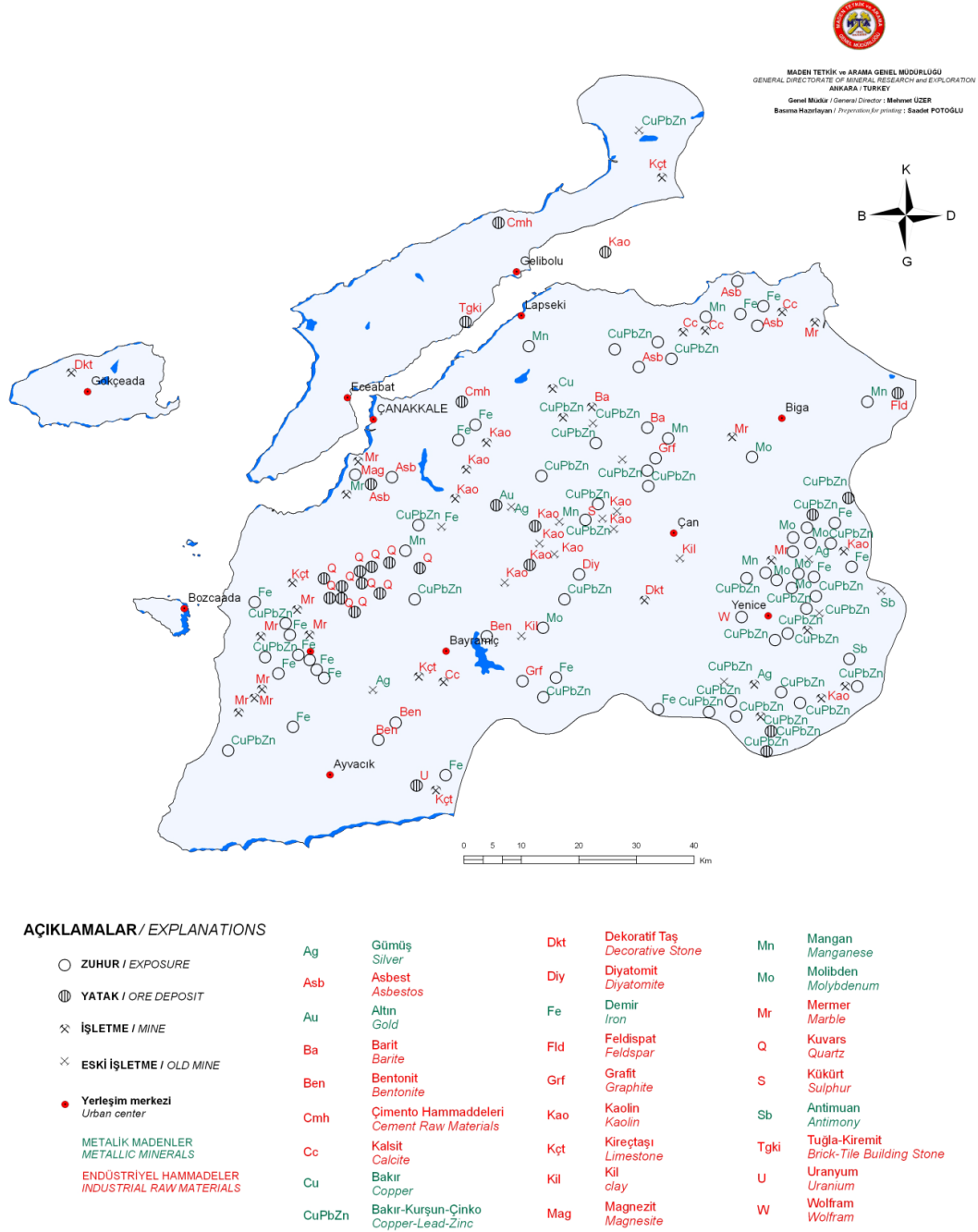
Ek 1.

Tablo 1. Çevre Açısından Sürdürülebilir Kalkınma Bileşenleri

Ekolojik sınırlar ve daha adil standartlar oluşturulması	Makul olarak kabul edilebilecek ve ekolojik sınırlar içinde olan tüketim standartlarını teşvik eden değerlerin oluşturulmasını gerektirir.
Temel kaynakların korunması	Sürdürülebilir kalkınma, atmosfer, su kaynakları, toprak, canlı varlıklar gibi dünyadaki yaşamı destekleyen doğal sistemleri tehlikeye atmamalıdır.
Kaynakların korunması	Sürdürülebilir kalkınma, yenilenemeyen kaynakların tükenme oranının, mümkün olan en az gelecekteki seçenek olarak ayrılmasını gerektirmektedir.
Türlerin çeşitlendirilmesi	Sürdürülebilir kalkınma, bitkilerin, hayvan türlerinin korunmasını gerektirir
Olumsuz etkilerin en aza indirilmesi, hatta iyileştirilmesi	Sürdürülebilir kalkınma, ekosistemin genel bütünlüğünün sürdürülebilirliği için, hava, su, toprak ve diğer doğal kaynaklar üzerindeki olumsuz etkinin en aza indirilmesini, hatta iyileştirilmesini gerektirir.
Çevresel kalite	Kurumsal çevre politikası, toplam kalite yönetiminin bir uzantısıdır.
Çevre denetimi	Etkin bir çevre denetim sistemi, iyi çevre yönetiminin kalbidir

Kaynak: Swarbrooke, (1999).

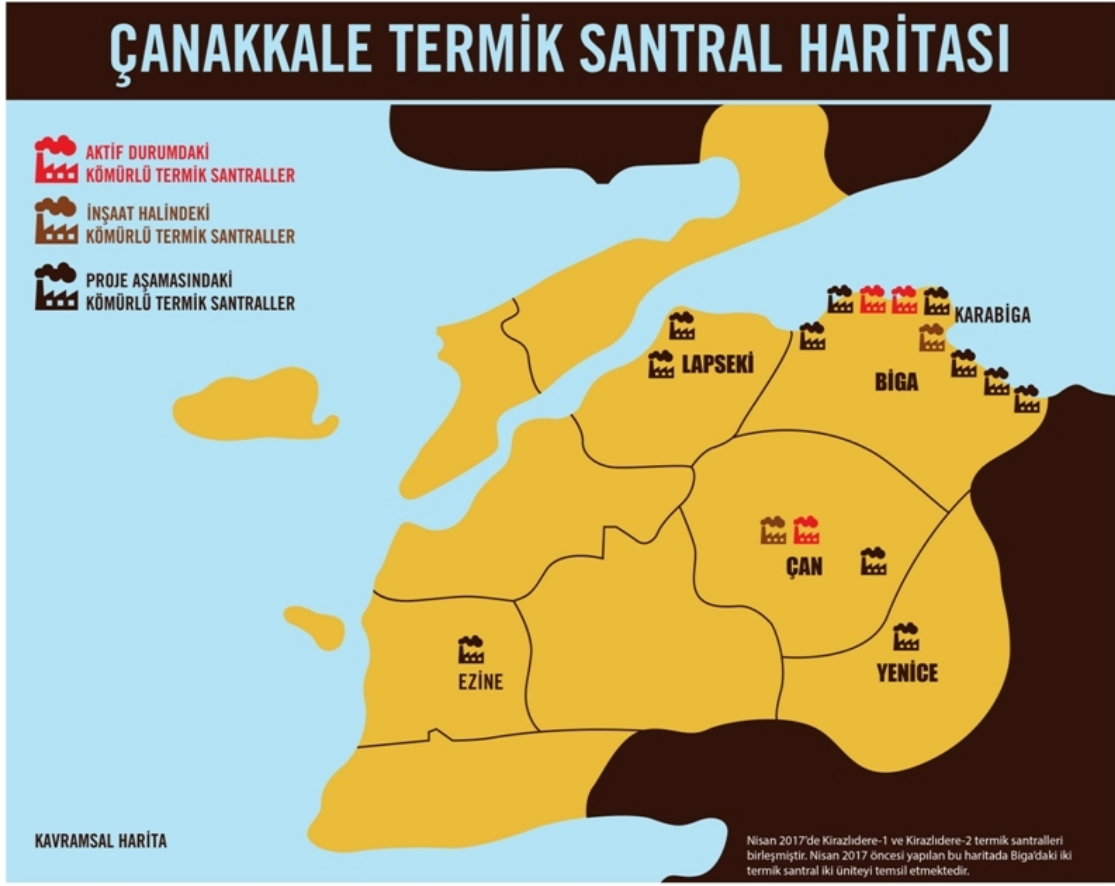
Ek 2.

Şekil 1: Çanakkale İli Maden Haritası

Kaynak: www.mta.gov.tr

Ek 3.

Şekil 2. Çanakkale Termik Santral Haritası

Kaynak: Myllyvirta ve Katisöz, (2017).

Ek 4

Tablo 2. Çanakkale'deki Termik Santralleri – 2018

İşletme Halindeki Termik Santraller		
Santral Adı	Tesis Türü	Kurulu Güç
Karabiga Termik Santrali	İthal Kömür	1.320 MW
Bekirli Termik Santrali	İthal Kömür	1.200 MW
Biga Termik Santrali	İthal Kömür	405 MW
Çan Termik Santrali	Linyit	320 MW
Yapım Aşamasındaki Santraller		
Çan 2 Termik Santrali	Linyit	330 MW
Üretim Lisansı Alınan Bazı Elektrik Santralleri		
Kirazlıdere Termik Santrali	İthal Kömür	1.260 MW
Karaburun Termik Santrali	İthal Kömür	135 MW
Ön Lisans Alan ve Planlanan Bazı Elektrik Santralleri		
Çan Helvacı Termik Santrali	Linyit	270 MW

Kaynak: www.enerjiatlası.com